

Др Љубиша ДАБИЋ

редовни професор Економског факултета Универзитета у Београду

ПОСЛОВОЋЕЊЕ ОРТАКЛУКОМ И ЊЕГОВО ЗАСТУПАЊЕ (УПРАВЉАЊЕ ОРТАКЛУКОМ)

Резиме

У овом раду аутор истражује нека од теоријских питања управљања ортаклуком са намером да резултатима тог истраживања допринесу законском реулисању ортаклука у будућем Грађанском законнику Републике Србије. Реч је о следећим питањима: појам, правна природа и обим пословођења; врсте пословођења (заједничко и појединачно пословођење); унутрашњи и спољни однос између ортака, тј. однос између пословођења и заступања; права и обавезе ортака на пословођење; правни основ за пословођење и заступање и начин доношења одлука у ортаклуку. На тај начин, аутор настоји да допринесе уружању одговора на нека од питања која су од значаја за законодавство (нпр. да ли у Преднацрту грађанског законика Србије треба најавити јаснију дисципину између пословођења и заступања код ортаклука; да ли треба посебно уредити питање пословођења ортаклуком за случај да није одређен пословођа, по уреду на решења из Скице проф. М. Константиновић и др.).

Такође, у раду се са појачаним интересовањем анализира и питање да ли ортаку који води послове управљања ортаклуком припада право на посебну накнаду за лични уложени труд у вођењу тих послова. Аутор обрађује и неке друга питања која су у контексту управљања ортаклуком, (нпр. забрана конкуренције, полагање рачуна, накнаде и награде,

право надзора и др.), ирвенсївено из разлоїа обраде іредмеїне маїерије на свеобухваїан начин.

Кључне речи: орїаклук, Грађански законик, іословођење, засїуїање.

I Уводна разматрања

У праву Србије постоји велика празнина због тога што после Другог светског рата уговор о ортаклуку није био предмет законског регулисања. Како је запажено у правној теорији, суплеторна примена старих правних правила могла је представљати само излаз из нужде, имајући у виду да савремени односи у привреди нису више они какви су постојали пре сто и више година.¹

Професор Константиновић је осетио овај значајан недостатак у домаћем правном систему, због чега је нашао за потребно да у својој Скици унесе и одредбе о ортаклуку, под називом „привредно удружење грађана“.² На тај начин, овај великан правне мисли ишао је испред свог времена, јер у то време владајућа идеологија није допуштала ни да се помисли „да се обављање привредне делатности може организovati путем удруживања капитала ради стицања добити“, а што чини суштину ортаклука.³ Нажалост, у Закону о облигационим односима није унет, односно регулисан уговор о ортаклуку, иако је Скица професора Константиновића послужила као комплетна грађа за његову израду. У правној доктрини је изнето становиште да разлози за изнети приступ законодавца „нису сасвим знани“, иако се износи став „да се они налазе само у једној равни – идеолошкој“.⁴ И други аутори су истог става, уз истицање да се уговор о ортаклуку у пословној пракси није могао избећи.⁵

Са образовањем Комисије за израду грађанског законика Србије, односно са њеним подношењем писаног извештаја 2007. године, дошло је

1 Ивица Јанковец, „Примена правила о уговору о ортаклуку на односе између оснивача привредног друштва“, *Нови уїовори од значаја за іривредни развој Јуїославије*, Београд, 1995, стр. 225.

2 Михаило Константиновић, *Облиїације и уїовори – Скица за законик о облиїацијама и уїоворима*, Београд, 1969, чл. 590–627.

3 И. Јанковец, *нав. дело*, стр. 225.

4 Мирко Васиљевић, „Закон о облигационим односима и уговор о ортаклуку“, *Тридесетї іодина Закона о облиїационим односима – de lege lata и de lege ferenda*, Београд, 2009, стр. 37.

5 Јакша Барбић, *Pravo društava – Knjiga treća, Društva osoba*, Zagreb, 2002, стр. 6.

до објављивања првог предлога за „уговор о ортаклуку“.⁶ Објављивањем друге књиге од стране Комисије за израду грађанског законика 2009. године, објављен је други предлог „уговора о ортаклуку“, незнатно измењен и допуњен, уз одговарајуће редакцијске интервенције.⁷

Поједине државе настале на простору бивше Југославије већ су у својим законима (законцима) регулисали уговор о ортаклуку (Словенија,⁸ Хрватска,⁹ Македонија,¹⁰ Црна Гора¹¹).

II Појам, правна природа и обим пословођења ортаклуком

Ортаклук је заједница лица и имовине без својства правног лица. Основне карактеристике ортаклука су: реч је о удружењу лица; уговор је основ удруживања у ортаклук; до удруживања долази ради постизања заједничког циља; постоји обавеза да ортаци доприносе остваривању

6. Влада Републике Србије – Комисија за израду грађанског законика, *Рап на изради Грађанског законика Републике Србије – Извештај Комисије са оствореним ишћањима* (прва књига), Београд, 2007, стр. 263–272 (чл. 1–25).
7. Влада Републике Србије – Комисија за израду грађанског законика, *Преднацрт грађанског законика Републике Србије – Облигациони односи* (друга књига), Београд, 2009, стр. 260–269 (чл. 835–863).
8. *Obligacijski zakonik – uradno prečišćeno besedilo (Uradni list RS, št. 97/2007)*. Службени пречишћени текст Облигационог законика сачињен је од стране Државног збора Републике Словеније 27. септембра 2007. године, а обухватио је: Облигациони законик (2001), Одлуку Уставног суда Републике Словеније (2006), Аутентично тумачење чл. 195 Облигационог законика (2004) и Закон о изменама и допунама Облигационог законика (2007). У даљем тексту: *Obligacijski zakonik – uradno prečišćeno besedilo*.
9. *Zakon o obveznim odnosima – prečišćeni tekst (Narodne novine Hrvatske, бр. 35/2005, 41/2008 и 125/2011, у даљем тексту: Закон о обвезним односима – преčišćeni tekst)*.
10. Закон за облигационите односи (Пречистен текст) (*Службен весник на РМ, бр. 18/2001*). Измењен је Законом о изменама и допунама Закона о облигационим односима (*Службен весник на РМ, бр. 4/2002*), Законом о изменама Закона о облигационим односима (*Службен весник на РМ, бр. 5/2003*), Законом о изменама и допунама Закона о облигационим односима (*Службен весник на РМ, бр. 84/2008*), Законом о изменама Закона о облигационим односима (*Службен весник на РМ, бр. 81/2009*) и Законом о изменама и допунама Закона о облигационим односима (*Службен весник на РМ, бр. 161/2009*). Одлуком Уставног суд Републике Македоније, У. бр. 121/2001 (*Службен весник на РМ, бр. 78/2001*) укинут је члан 191. Исто тако, одлуком Уставног суда Републике Македоније, У. бр. 67/02 (*Службен весник на РМ, бр. 59/2002*) укинут је члан 3 Закона о изменама Закона о облигационим односима. Извршене измене, допуне и одлуке су саставни део овог текста. У даљем тексту: Закон за облигационите односи (Пречистен текст).
11. Закон о облигационим односима (*Сл. лист ЦГ, бр. 47/2008 и 4/2011 – др. закони, у даљем тексту: Закон о облигационим односима ЦГ*).

заједничког циља; удруживањем ортака на основу уговора о ортаклуку не долази до оснивања правног лица.¹²

Закључењем уговора о ортаклуку између ортака настају међусобна права и обавезе, независно од тога да ли они у ортаклук улажу свој рад (лат. *societas operarum*) или имовину (лат. *societas rerum*) или рад и имовину. Поред других значајних односа који се успостављају између ортака у ортаклуку (на пример, поводом уношења улога, одређивања циља ортаклука, одговорности за материјалне и правне недостатке унетих ствари, расподеле добити и губитка, одговорности за штету), посебно су значајни за функционисање ортаклука право на пословођење (управљање) ортаклуком и право на заступање ортаклука.

Да би појмовно одредили пословодство код ортаклука нужно је да пођемо од дефиниције уговора о ортаклуку. То је такав уговор на основу кога се два или више лица (ортаци) узајамно обавезују да уложе свој рад односно имовину ради постизања заједничког циља.¹³ Улагање рада од стране ортака огледа се у његовом привременом или трајном обављању одређених послова (функција) за потребе ортаклука. По својој природи, ти послови могу бити физички и правни. Ови други се првенствено тичу пословођења (пословодство) и заступања ортаклука.

У Преднацрту грађанског законика Републике Србије (Преднацрт) нема експлицитне дефиниције за пословођење ортаклуком, али га можемо дефинисати као давање овлашћења за предузимање радњи у обављању правних послова (пословођење) у ортаклуку. Дато овлашћење обухвата предузимање не само фактичких, већ и правних радњи, тј. овлашћење за обављање правних послова. У немачкој правној теорији се на исти начин у садржинском смислу, али лапидарнијом одредбом, дефинише пословођење ортаклуком, као свако деловање које се предузима за ортаклук ради остварења заједничког циља ортака, осим оног којим се задире у темељ ортаклука.¹⁴ Међутим, полазећи од дефиниције проф. С. Шого-

12 Полазећи од упоредноправних решења, нека права већ законском дефиницијом одређују да је ортаклук друштво (нпр. аустријско, швајцарско, холандско, енглеско, америчко), а друга истичу да је реч о уговору којим се уређује однос ортаклука (нпр. немачко, француско, италијанско), с тим да у том случају наслов изнад одредбе којом се уређује или дела прописа у којима је садржано његово уређење јасно указују да је реч о друштву. Због тога се из начина на који се законом појмовно одређује ортаклук не сме извести закључак да је реч о различитим правним институцијама. Реч је искључиво о разликама како се правно-технички уређује ортаклук као друштво. J. Barbić, *нав. дело*, стр. 4.

13 Преднацрт грађанског законика Републике Србије (друга књига), стр. 262 (чл. 841), у даљем тексту: Преднацрт. Вид. Српски грађански законик (1844), пар. 723; Општи имовински законик за Црну Гору (1888), чл. 418; Аустријски грађански законик (1811), пар. 590.

14 Наведено према J. Barbić, *нав. дело*, стр. 83.

рова за пословођење у ортачком друштву,¹⁵ на основу правних решења у Преднацрту и решења у упоредном праву о уговору о ортаклуку, могуће је пословођење ортаклуком појмовно одредити као скуп овлашћења и обавеза ортака у вези са обављањем правних и других послова и радњи које се редовно предузимају у управљању ортаклуком. У доктрини се истиче да је предложена дефиниција обухватнија, јер пословођење схвата не само као право (овлашћење), већ и као обавезу ортака у ортаклуку.¹⁶

III Врсте пословођења ортаклуком

У теоријском смислу, пословођење ортаклуком може се поделити на заједничко (колективно, скупно) и појединачно (самостално). У Преднацрту се изричито помиње заједничко пословођење, а појединачно преко регулисања правног института преноса пословодства. Према томе, у Преднацрту је успостављена законска претпоставка да право на пословођење „припада заједнички свим ортацима“ – заједничко пословођење.¹⁷ Међутим, полазећи од успостављеног начела диспозиције код ортаклука, у истој одредби Преднацрта допуштено је да се управљање ортаклуком повери једном или неколицини ортака или трећим лицима, на основу уговора о ортаклуку или донете одлуке ортака – појединачно пословођење. Од значаја је констатовати да супротна претпоставка постоји код трговачког ортаклука, тј. ортачког друштва, јер заједничко пословођење ортачким друштвом постоји само ако је уговором о оснивању друштва оно изричито предвиђено.¹⁸

Француски законодавац је у Грађанском законнику (Књига III, Глава IX – О друштву, Поглавље II – О грађанском ортаклуку, чл. 1845–1873) предвидео да се одредбе поглавља о грађанском ортаклуку примењују на све грађанске ортаклуке, осим ако нису укинуте посебним прописима, а природу грађанског имају сва друштва којима се законом не додељује друга природа због њихове форме, природе или њиховог предмета (делатности). Законом је дефинисано да друштвом (грађанским ортаклуком) управљају једно или више лица, чланова или не, који су именовани унутрашњим актима, било посебним актом или одлуком чланова.¹⁹

15 Стеван Шогоров, „Појам и врсте пословођења у ортачком друштву“, *Право и њолиџика*, бр. 1/2012, стр. 10.

16 С. Шогоров, *нав. чланак*, стр. 10.

17 Такво решење је заступљено и у упоредном законодавству. Вид. *Obligacijski zakonik – uradno prečiščeno besedilo*, чл. 992. ст. 2. и 4; *Zakon o obveznim odnosima – prečiščeni tekst*, чл. 642. ст. 1; *Закон за облигационите односи (Пречишћен текст)*, чл. 681 ст. 1; *Закон о облигационим односима ЦГ*, чл. 721 ст. 1.

18 С. Шогоров, *нав. чланак*, стр. 15.

19 *Code civil – Dernière modification: 18 février 2015; Version en vigueur au 18 mars 2015*, чл. 1845–1846, доступно а адреси: <http://www.legifrance.gouv.fr/>.

1. Заједничко пословођење ортаклуком

Ово питање је било предмет регулисања и у старијем законодавству следећом формулацијом: сви ортаци су по правилу обавезни, без обзира на свој већи или мањи удео, подједнако радити на заједничкој користи.²⁰ Ово законско правило је адекватније од решења у тадашњем Српском грађанском законнику, које је обавезивало ортаке да управљају сразмерно свом унетом уделу („Сваки ортак дужан је по мери дела свога уложеног радити о користи ортачкој једнако један као други“).²¹

Заједничко пословођење ортаклуком је одређено као правило и у Преднацрту. У том случају, код заједничког пословодства ортаци су овлашћени на заједничко поступање, тј. за сваки предузети правни или други посао или радњу потребна је сагласност свих ортака у ортаклуку. Исто правило заступљено је и у упоредном праву. На пример, законодавац Словеније одређује да „ортаци одлучују о пословима ортаклука једногласно“, односно „ортаци врше пословодство заједнички и равноправно“,²² а законодавац Македоније да „ортак не може правним послом да обавезе ортаклук без сагласности других ортака“, а „сагласност може бити дата пре закључења уговора у виду дозволе или после његовог закључења у виду одобрења, ако законом није прописано нешто друго“.²³

Спреченост неког од ортака у заједничком пословођењу (на пример, болест, одсутност и слично), представља разлог за непостизање сагласности, због чега би намеравани правни посао и радња изостали. Међутим, од овог начелног правила постоји изузетак. Наиме, ако би спреченост неког од ортака представљала разлог за непостизање сагласности а тиме и изазвала последицу проузроковања штете ортаклуку, у том случају присутни ортаци би својом заједничком одлуком могли предузети предметни правни посао или радњу и без сагласности одсутног ортака, како би спречили настанак штете по ортаклук.²⁴

За случај да се међу ортацима код заједничког пословођења не постигне сагласност, а поједини ортак или ортаци, ипак, предузму правни посао или радњу, у том случају сматра се да су они у положају пословође без налога и имају имовинску одговорност за накнаду проузроковане штете ортаклуку.

Правни посао или радњу код заједничког пословођења по правилу предузима један од ортака, због чега остали ортаци овлашћени

20 Аустријски грађански законик, пар. 1185.

21 Српски грађански законик, пар. 730.

22 Obligacijski zakonik – uradno prečiščeno besedilo, чл. 992 ст. 2 и 4.

23 Закон за облигационите односи (Пречишћен текст), чл. 683.

24 С. Шогоров, *нав. чланак*, стр. 19.

за заједничко пословођење том ортаку дају изјаву о сагласности за предузимање правног посла или радње. Изјава о сагласности може бити дата изричито или прећутно, усмено или у писаној форми, ако је тако одређено уговором или одлуком ортака. У сваком случају, изјава о сагласности се мора односити на тачно одређени правни посао или радњу коју треба предузети испред ортаклука.

Полазећи од одредбе у Преднацрту да се одлуке у вођењу послова ортаклука доносе применом одредби о управљању ствари у сувласништву,²⁵ једно од правила код заједничког пословођења је могућност давања упутства, посебно ако је тако предвиђено уговором или одлуком ортака. Наиме, сваки од ортака код заједничког пословођења дужан је да поступа по упутствима сваког од осталих ортака у ортаклуку.²⁶ Треба констатовати да је право на давање упутства могуће само у интерном односу међу ортацима у ортаклуку код заједничког пословођења ортаклуком, али не и међу ортацима код појединачног пословођења ортаклуком. Међутим, за случај да ортак процени да је примљено упутство нецелисходно, он има могућност да обавести друге ортаке и да од њих затражи доношење заједничке одлуке. Такође, ако ортак који је примио упутство процени да постоји опасност од одлагања, односно да би непредузимање правног посла или радње проузроковало штету ортаклуку, у том случају није дужан да поступа по добијеном упутству.

2. Појединачно пословођење ортаклуком

Појединачно пословођење ортаклуком уређено је Преднацртом, а може се предвидети на основу уговора или одлуке ортака. У својству пословође по овом основу може се појавити један или више ортака и/или трећа лица. Сваки од пословођа овлашћен је да самостално пословоди ортаклуком, тј. да предузима све правне и друге послове и радње које улазе у редовно пословање ортаклуком, независно од других ортака и/или трећих лица која су овлашћена на пословођење.

Појединачно пословођење подразумева да овлашћени ортак и/или треће лице има пуну слободу у заснивању и доношењу одлука, као и у предузимању правних и других послова и радњи у редовном пословању ортаклуком. Овлашћено лице на појединачно пословођење није дужно да друге ортаке, овлашћене на пословођење, обавештава о својим наме-

25 Исто решење је заступљено и у упоредном законодавству. Вид. *Zakon o obveznim odnosima* – преčišćeni tekst, чл. 642 ст. 2; Закон о облигационим односима ЦГ, чл. 721 ст. 2.

26 Ово правно правило није изричито предвиђено у Преднацрту, а заступљено је у нашем праву код ортачког друштва. Вид. Закон о привредним друштвима (*Сл. гласник РС*, бр. 36/2011, 99/2011, 83/2014 – др. закон и 5/2015), чл. 102 ст. 2 тач. 2.

раваним активностима, нити да од њих тражи мишљење о пословима и радњама које намерава да предузме.

Колики је обим овлашћења појединачног пословође у управљању ортаклуком? Начелно, свако од ортака има исти обим овлашћења у редовном пословању ортаклуком. Међутим, на основу уговора или донете одлуке ортака може се одредити различити обим овлашћења за свако од лица овлашћених на појединачно пословођење. Појединачно пословођење код грађанског ортаклука заснива се на односима узајамног личног поверења ортака и на начелу диспозиције свих ортака у ортаклуку. Међутим, појединачно пословођење у погледу обима овлашћења трпи и одређена ограничења. Једно ограничење тиче се круга послова које је пословођа овлашћен да врши, а друго се тиче противљења (протеста) других ортака овлашћених на пословођење.

Право на иројесѝ је право сваког ортака да се успротиви предузимању правног посла или радње од стране ортака и/или трећег лица овлашћеног на појединачно пословођење, у ком се случају намеравани посао не може предузети.²⁷ Право на протест је ускраћено оном ортаку у ортаклуку који нема право на пословођење ортаклуком, а то право му може бити ускраћено на основу уговора или одлуке ортака. Међутим, ако су два или више ортака овлашћена на заједничко пословођење, у том случају право на протест могу да истакну само заједно. Протест се може уложити само против тачно одређеног правног посла, другог посла или радње, односно групе појединачних послова или радњи. Али, није допуштен протест против будућих радњи или послова у ортаклуку.

Један од предуслова за подизање протеста је да предметни правни посао или радња нису предузети, што значи да протест мора бити благовремен. Такође, протест мора бити правоваљан. На пример, за коришћење права на протест није од значаја важност посла, јер се може протестовати и против рутинских послова и радњи. У садржинском смислу, може се протестовати само против правних послова и радњи које по својој природи представљају пословођење ортаклуком, али не и против правних и других послова и радњи који нису поменуте природе. Међутим, за разлику од нефлексибилног решења у Преднацрту, у упоредном праву је прихваћен став да се не може протестовати против правног посла или радње коју пословођа предузима ради остваривања неког захтева који му је признат на основу уговора или одлуке ортака, као и против посла или радње усмерених на очување имовине ортака.²⁸

27 Преднацрт, чл. 842 ст. 2. Исто решење је у нашем праву заступљено и код ортакског друштва. Вид. Закон о привредним друштвима, чл. 102 ст. 1.

28 С. Шогоров, *нав. чланак*, стр. 16-17.

Признавањем права на протест коригује се неограничено право на самостално пословођење од стране једног или више ортака. Такође, ортаци који имају право на самостално пословођење протест не могу користити по свом нахођењу, већ га могу користити само када је то у интересу ортаклука. Овакво решење произлази из чињенице да је право на протес само део ширег права на пословођење, а пословођење се може вршити само у интересу ортаклука.

IV Однос између пословодства и заступства у ортаклуку

Између пословођења (пословодства) ортаклуком и заступања ортаклука постоји суштинска разлика. Правом на вођење послова ортаклука (управљање ортаклуком) одређује се ко је међу ортацима овлашћен (и обавезан) да води послове ортаклука. Због тога се може констатовати да је пословођење унутрашњи однос између самих ортака, тј. интерни однос између ортака у ортаклуку. Супротно од напред изнетог, заступање ортаклука је спољни (екстерни) однос између ортака и трећих лица. Овај однос показује који је ортак у ортаклуку овлашћен да у правном промету стиче права и обавезе за ортаклук, у односу на трећа лица.²⁹ Други аутори сматрају да у пословођење ортаклуком улази и заступање као спољна манифестација вођења послова, тј. деловање ортаклука према трећима. Другим речима, „пословодство обухвата вођење редовних и ванредних послова“.³⁰ На овим позицијама стоји и Преднацрт.³¹

У теоријском смислу, можемо констатовати да се пословођење ортаклуком тиче и од значаја је за унутрашње односе у ортаклуку, а заступање за односе ортаклука према трећим лицима. Иако се овакво разликовање прави у правној теорији, у пракси су ова два правна института најчешће повезана, јер је ортак у ортаклуку који је овлашћен на пословођење по правилу овлашћен и на заступање ортаклука према трећим лицима. Међутим, и у праву и у пракси могућа су и другачија решења, на пример, да је један ортак овлашћен за пословођење, али не и за заступање. У том случају, пословођа је овлашћен само на предузимање фактичких радњи у вођењу послова ортаклука, на пример, вођење пословних књига и на предузимање оних правних радњи које имају прав-

29 С. Шогоров, *нав. чланак*, стр. 10–11.

30 Ј. Barbić, *нав. дело*, стр. 83–84.

31 „Претпоставља се да ортак коме је поверено овлашћење за управљање ортаклуком (вођење послова) има право заступања ортаклука или осталих ортака према трећим лицима“. Преднацрт, чл. 849 ст. 2.

но дејство према ортацима. Такође, у пракси је могуће да ортак буде искључиво овлашћен за заступање ортаклука према трећим лицима, а не за пословођење ортаклуком.³²

У правној теорији је изнет став да правне радње (обављање правних и других послова и радњи) које имају правно дејство према трећим лицима може предузимати у ортаклуку само онај ортак који је овлашћен на пословођење и који је истовремено овлашћен и за заступање, док за правне радње које се предузимају са интерним дејством, то није неопходно.³³ Фактичке радње може предузимати сваки ортак који је овлашћен за пословођење, у границама датог овлашћења на пословођење.

V Права и обавезе ортака у пословођењу ортаклуком

Из природе уговора о ортаклуку, али и из Преднацрта (као и из других решења из упоредног права) произлази да управљање ортаклуком врше сами ортаци, а само изузетно и/или трећа лица. Сваки ортак има право на пословођење ортаклуком. Ово право постоји као законска претпоставка, а може се ближе одредити уговором о ортаклуку или одлуком ортака.

Права ортака који пословоде ортаклуком уређују се уговором о ортаклуку или посебном одлуком. Уколико на овај начин није уређено управљање ортаклуком, ортацима који пословоде ортаклуком припада право на плаћање предујма за евентуалне трошкове вођења послова и право на накнаду трошкова које имају у вођењу тих послова. Иако ово питање није предмет непосредног законског регулисања, изнето решење произлази из правила која важе за уговор о налогу.³⁴

Право ортака на вођење послова ортаклука произлази из законске претпоставке. Ово право има ослонац у постојању њиховог чланства у ортаклуку, тј. да су ортаци уговорне стране у уговору о ортаклуку, што им даје на основу закона право на управљање, али за њих закон ствара и обавезу да пословоде ортаклуком.

Због правне природе ортаклука, пословођење ортаклуком није само право ортака, већ је то и његова обавеза, независно што и наш Преднацрт изричито помиње само „право на вођење послова ортаклука...“³⁵, а посредно се регулише и као обавеза и кроз следећу одредбу: „на права

32 С. Шогоров, *нав. чланак*, стр. 11.

33 С. Шогоров, *нав. чланак*, стр. 11.

34 Ј. Barbić, *нав. дело*, стр. 93.

35 Преднацрт, чл. 841 ст. 1.

и обавезе ортака којима је поверено вођење послова...“.³⁶ Такође, да је пословођење и обавеза, на ту чињеницу имплицитно указује и правни институт отказивања пословодства: „ортак може отказати поверено му пословодство ако за то има оправдан разлог“.³⁷

Ортак је у вођењу послова ортаклука дужан да поступа са пажњом доброг домаћина односно доброг привредника.

Право на пословођење ортаклуком ужива судску заштиту, за случај да га други ортаци онемогућавају у вршењу тог права. Ортак може тужбу да усмери према једном или свим ортацима, са захтевом да суд у законом предвиђеном поступку заштити његово право управљања, као и да захтева накнаду штете коју је због тога претрпео.

VI Пренос права управљања и заступања ортаклука

У Преднацрту је успостављено основно правило управљања ортаклуком, које гласи: право на управљање ортаклуком припада заједнички свим ортацима, осим ако уговором или одлуком ортака није другачије одређено.

Ортаци могу именовати за пословођу ортаклука једног или неколицину ортака или треће лице изван круга ортака, тј. могу пренети пословођење и заступање на наведена лица. Ако је право пословођења пренето на једног или више ортака, на основу Преднацрта они се сматрају пуномоћницима ортаклука. То значи да они наступају у правном промету у име и за рачун ортаклука. Међутим, ако је овлашћење за вођење послова пренесено на више ортака, сходно се примењују одредбе о пуномоћству, али ако је уговором о ортаклуку одређено да сваки од њих може сам предузимати послове, сваки од осталих ортака, овлашћених за вођење послова, може да се успротиви предузимању посла, у ком случају се намеравани посао не може предузети. На права и обавезе ортака којима је поверено вођење послова ортаклука сходно се примењују и одредбе о налогу, осим ако уговором о ортаклуку није другачије одређено.³⁸

Професор Константиновић налази за потребно да у Скици експлицитно уреди управљање ортаклуком за случај „кад није одређен пословођа“. Наиме, кад управљање ортаклуком није поверено пословођи (једном или неколицини ортака или трећем лицу), сваки од ортака је овлашћен да у име и за рачун ортаклука предузима послове у оквиру

36 Преднацрт, чл. 842 ст. 3.

37 Преднацрт, чл. 848 ст. 1.

38 Преднацрт, чл. 842.

редовног пословања. Међутим, уколико се неки од ортака успротиви намераваном редовном послу, у том случају све док не буде извршен, о спорном послу одлучују ортаци већином гласова. У овом случају гласање се врши по главама.³⁹ Ово решење је заступљено и у Општем имовинском законуку. За предузимање послова који превазилазе редовно пословање, потребна је сагласност свих ортака – једногласност, изузев ако би одлагањем предузимања неког таквог посла постојала опасност да ортаклук претрпи знатну штету.⁴⁰ У Општем имовинском законуку било је предвиђено другачије решење, јер се захтевала квалификована већина – двотрећинска већина („ред је да их најмање двије трећине пристане, да одлука законита буде“).⁴¹

VII Правни основ и начин доношења одлука

Генерални правни основ за овлашћење на пословођење налази се у закону, јер је предвиђено да право (и обавеза) на вођење послова ортаклука припада заједнички свим ортацима.⁴² У погледу правне природе ове правне норме, треба констатовати да је она диспозитивне природе, јер је ортацима остављена могућност да је замене другачијим решењем. То пословођење ортаклуком на основу закона је увек заједничко (колективно).

Други правни основ за поверавање пословођења може бити уговор о отаклуку, којим ортаци могу на другачији начин уредити круг овлашћених лица на пословођење ортаклуком од оног одређеног у закону.⁴³ По правилу, на основу уговора о ортаклуку се уговара појединачно (самостално) пословођење.

Трећи правни основ за поверавање пословођења може бити одлука ортака.⁴⁴ И овај и претходни правни основ захтевају сагласност воља свих ортака, с тим што се у Преднацрту налази за потребно да се истакне да „одлука о улазу трећег лица у ортаклук захтева у сваком случају сагласност свих ортака“.⁴⁵ Разлог за овакво законско решење

39 М. Константиновић, *нав. дело*, чл. 603.

40 М. Константиновић, *нав. дело*, чл. 604.

41 Општи имовински законик за Црну Гору, чл. 422 ст. 2.

42 Вид. *Zakon o obveznim odnosima – prečišćeni tekst*, чл. 642 ст. 1; *Zakon za obligacionite односи (Пречистен текст)*, чл. 681 ст. 1; *Zakon o obligacionim односима ЦГ*, чл. 721 ст. 1; *Преднацрт*, чл. 841 ст. 1.

43 *Zakon o obveznim односима – prečišćeni tekst*, чл. 643 ст. 1; *Zakon za obligacionite односи (Пречистен текст)*, чл. 682 ст. 1; *Zakon o obligacionim односима ЦГ*, чл. 722 ст. 1; *Преднацрт*, чл. 841 ст. 1.

44 *Преднацрт*, чл. 841 ст. 1.

45 *Преднацрт*, чл. 843 ст. 3.

лежи у чињенице што се поверавањем управљања трећем лицу одузима ортацима овлашћење засновано на закону да пословоде ортаклуком, тј. право на управљање ортаклуком.

Овлашћења на управљање ортаклуком по основу уговора о ортаклуку или донете одлуке ортака може се поверити једном или неколицини ортака или трећим лицима, сагласно начелу диспозиције и интересима ортака у ортаклуку.

Полазећи од решења из Српског грађанског законика, одлучивање ортака било је засновано на већинском систему, осим ако другачије није уговорено.⁴⁶ И у македонском праву је предвиђен већински систем одлучивања, за случај да је већем броју лица поверено управљање ортаклуком, на основу уговора.⁴⁷

Основно правило у доношењу одлука ортаклука гласи: „одлуке ортаклука доносе се сагласношћу свих ортака“, осим кад је уговором утврђено да ортаци одлуке доносе већином гласова. Већина се рачуна по броју ортака, тј. гласање се обавља по главама, а не по уделима односно њиховој величини.⁴⁸

У управљању ортаклуком „одлуке се доносе применом одредби о управљању сувласништвом“.⁴⁹

Ортак који не учествује у главници ортаклука, али је уложио само свој рад, има право да учествује у доношењу одлука, али увек без права гласа.

VIII Забрана конкуренције

Преднацртом је успостављено правило забране конкуренције, које се огледа у забрани да било који ортак предузима законом одређене радње у управљању ортаклуком ради постизања сопствене користи, угрожавања постизања заједничког циља или доношење штете ортаклуку. У контексту наведених разлога, законодавац изричито забрањује ортаку: право поверавања вођења послова ортаклука трећем лицу, право пријема у ортаклук и право предузимања послова ради постизања личне користи.

За случај да је овлашћење за вођење послова ортаклука пренето на једног или више ортака или на треће лице, законодавац захтева доношење једногласне одлуке свих ортака у два случаја (осим ако постоји

46 Српски грађански законик, пар. 732–733.

47 Закон за облигационите односи (Пречистен текст), чл. 682 став 4.

48 Преднацрт, чл. 840.

49 Преднацрт, чл. 481 ст. 2.

опасност од одлагања): 1) за именовање генералног пуномоћника и 2) за предузимање правних послова који прелазе оквира редовног пословања ортаклука. Такође, за доношење одлуке о улазу трећег лица у ортаклук захтева се у сваком случају сагласност свих ортака – једногласност.⁵⁰

За разлику од законодавца Србије, који на незнатно детаљнији начин уређује клаузулу забране конкуренције, законодавци Хрватске и Црне Горе то чине једном лапидарнијом одредбом. Они изричито забрањују ортаку: право поверавања вођења послова ортаклука трећем лицу, право пријема у ортаклук и право предузимања послова, из разлога постизања личне користи, угрожавања постизања заједничког циља или наносења штете ортаклуку.⁵¹

IX Полагање рачуна

Ортацима којима је поверено управљање ортаклуком имају више законом одређених дужности, с тим да се оне могу ближе утврдити и самим уговором или одлуком ортаклука. Прво, они су дужни да уредно воде пословне књиге ортаклука (Хрватска, Црна Гора, Србија). Друго, дужни су да полажу рачун о стању заједничке имовине и о свим приходима и расходима (Хрватска, Црна Гора, Србија). Треће, пре него што се оконча посао, они не могу захтевати закључни обрачун и поделу добити и губитака. Међутим, ако је реч о дугорочним пословима који доносе годишњи приход, ортацима је дато право да захтевају полагање рачуна и поделу добити по протеклу сваке пословне године (Хрватска, Црна Гора, Србија). За разлику од изнетог решења, законодавац Македоније на лапидарнији начин уређује ово питање: „пословође су дужне да положе рачун за своје пословање на крају сваке године, уколико им уговором није одређен други рок“.⁵² Четврто, ортаку који је пристао на подношење само закључног обрачуна или се одрекао права да захтева полагање рачуна, дато је право да захтева полагање рачуна за окончане и започете послове (Хрватска, Црна Гора, Србија), и то само уколико докаже непоштено вођење послова.⁵³

Из природе ствари произлази, иако није предвиђено законом, да је ортак који пословоди ортаклуком и у том поступању улази у односе с трећим лицима у своје име а за рачун ортаклука, има обавезу да све

50 Преднацрт, чл. 843.

51 Вид. *Zakon o obveznim odnosima – prečišćeni tekst*, чл. 643, ст. 4 и *Zakon o obligacionim odnosima ЦГ*, чл. 722 ст. 4.

52 *Zakon za obligacionite odnosi (Prечистен текст)*, чл. 682 ст. 5.

53 Вид. *Zakon o obveznim odnosima – prečišćeni tekst*, чл. 644; *Zakon o obligacionim odnosima ЦГ*, чл. 723; Преднацрт, чл. 844.

остварене користи пренесе на ортаклук, укључујући и плаћање камата за евентуално коришћење новца ортаклука за сопствене потребе. Ортак се у овој ситуацији налази у положају комисионара, јер је имовина ортаклука заједничка имовина свих ортака, због чега су и резултати посла који ортак предузима у своје име а за рачун ортаклука неподељена заједничка корист ортака.⁵⁴

Х Накнаде и награде

Ортак коме су други ортаци поверили управљање ортаклуком има потенцијално право на две врсте накнада: накнаде (за издатаке, за штету коју је претрпео и право на камату) и награду (право за уложени труд у управљању ортаклуком).

Ортаку коме су други ортаци поверили управљање ортаклуком дужни су да му надокнаде издатке које је при томе учинио, као и штету коју претрпи због ризика који су с тиме непосредно у вези. Такође, Преднацртом се ортаку признаје право на камату за предујмљени новац од дана кад га је предујмио па до исплате.⁵⁵

У Преднацрту је законописац изразио колебање по следећем питању: да ли ортаку који води послове управљања ортаклуком припада право на посебну накнаду за лични уложени труд у вођењу тих послова. Законописац је у основном решењу стао на следеће становиште: „Ортак који води послове ортаклука *нема њраво на њосебну наїраду* за лично уложени труд у вођењу тих послова“. Међутим, нашао је за потребно да за наведено решење понуди и алтернативу, која гласи: „ортак који води послове ортаклука *има њраво на њосебну наїраду* за лично уложени труд у *складу са њосїїїнуїїм резулїїаїїма*“ (подвукао Љ. Д.). Није јасно зашто се творац ових одредби у обе варијанте одлучио за решења у облику императивних норми, без њиховог ублажавања диспозитивном нормом. И у савременом законодавству су се појавили различити приступи и решења у вези са предметним питањем: да ли ортаку, односно пословођи који води послове управљања ортаклуком припада право на посебну накнаду за лични уложени труд у вођењу тих послова. Од оваквог приступа одступио је македонски законодавац, јер се није упуштао у регулисање овог питања. Сва донета и предложена законска решења крећу се у неколико праваца.

Према првом приступу, који полази од афирмативног става да „пословођи припада право на награду за његов труд“, уједно представља

54 J. Barbić, *нав. дело*, стр. 93.

55 Вид. *Zakon o obveznim odnosima – prečišćeni tekst*, чл. 644 ст. 4–5; *Zakon o obligacionim odnosima ЦГ*, чл. 723 ст. 4–5; *Преднацрт*, чл. 845.

и законску претпоставку. Међутим, изнети став, односно законска претпоставка су релативизовани диспозитивном законском нормом која гласи: „ако је тако одређено споразумом сауговарача“. Значи, пословођи припада право на награду за његов труд само кад је то његово право споразумно одређено. У супротном, важи законска претпоставка да ово право пословођи не припада. Овакво правно решење је предвиђено у словеначком Облигационом законнику.⁵⁶

Други приступ полази од афирмативног става, али са супротним решење, да „ортаку у својству пословође не припада право на награду за његов труд“. Овакав став уједно представља и императивну законску норму која се мора применити. Овакво законско решење је предвиђено у хрватском закону о облигационим односима,⁵⁷ али и у Преднацрту будућег грађанског законика Србије као основно решење.⁵⁸

Према трећем приступу, који такође полази од афирмативног става да „ортаку који води послове не припада право на посебну награду за његов труд“, који уједно представља и законску претпоставку. Међутим, изнети став, односно законска претпоставка су релативизовани диспозитивном законском нормом која гласи: „ако се ортаци другачије не споразумеју“. Значи, законска је претпоставка да ортаку у својству пословође не припада право на награду за његов труд, осим ако се на основу диспозитивне норме ортаци нису другачије споразумели. Овакво правно решење је предвиђено у црногорском Закону о облигационим односима.⁵⁹ Оно се само у крајњим прагматичним ефектима приближава словеначком законском решењу.

Према четвртном приступу, који такође полази од афирмативног става да „ортак који води послове ортаклука има право на посебну награду за лично уложени труд, сагласно постигнутим резултатима“, који уједно представља законску императивну норму. Овакво законско решење је предвиђено као алтернатива у Преднацрту.⁶⁰

56 „Пословођа има право на награду за свој труд, ако је тако одређено уговором“. Obligacijski zakonik – uradno prečišćeno besedilo, чл. 992 ст. 8.

57 „Ortak koji vodi poslove ortaštva nema pravo na posebnu nagradu za osobno uloženi trud u vođenju tih poslova“. Zakon o obveznim odnosima – prečišćeni tekst, чл. 644 ст. 6.

58 „Ортак који води послове ортаклука нема право на посебну награду за лично уложени труд у вођењу тих послова“, Преднацрт, чл. 845 ст. 3.

59 „Ортак који води послове ортаклука нема право на посебну награду за уложени труд у вођењу тих послова, ако ортаци другачије не уговоре“. Закон о облигационим односима ЦГ, чл. 723 ст. 6.

60 „Ортак који води послове ортаклука има право на посебну награду за лично уложени труд у складу са постигнутим резултатима“. Преднацрт, алтернативно решење одредби чл. 845 ст. 3.

Да би дошли до адекватног решења за будући Грађански законик Србије, нужно је да пођемо од предложених решења у Преднацрту, укључујући законска решења из страног законодавства по истом питању, као и да будућа законска решења сагледамо у контексту савремених друштвено-економских односа и њиховог развоја у будућности. Такође, предметно питање треба сагледавати у контексту савремених услова, који се разликују од традиционалних услова у којима је ортаклук настао и развијао се.⁶¹ Такав став је изражен на експлицитан начин и међу савременим романистима.⁶² Даље, не треба губити из вида да уговор о ортаклуку почива на највећем броју правних норми које су диспозитивне природе. На крају, треба имати у виду да се у већини интерпретираних законских решења има у виду ортак у својству пословође (Хрватска, Црна Гора, Србија), а да се само у једном полази од пословође уопште (Словенија), који може да се појави у својству ортака, али и неког другог лица изван ортаклука. Полазећи од последњег интерпретираног законског решења, стављајући га у контекст савремених решења о уговору о ортаклуку (на пример, да управљање ортаклуком може бити поверено и трећим лицима; да се у том случају трећа лица третирају као пуномоћници у погледу пренетог овлашћења за вођење послова; да се на њихова права и обавезе сходно примењују и одредбе о налогу, ако уговором о ортаклуку није другачије одређено), узимајући у обзир да се у савременим условима постављају све снажнији захтеви за професионалним знањима у пословођењу ортаклуком, требало би начелно, као законску могућност, признати право на посебну накнаду за лично уложени труд у вођењу тих послова ортацима на које је пренето овлашћење за вођење послова. Не би требало да буде спорно да трећим лицима у својству пословође припада право на посебну накнаду за лично уложени труд у вођењу послова ортаклука.

61 Кад је реч о циљу ортаклука у римском праву, у литератури се прави разлика између ортаклука који имају за циљ само коришћење, уживање заједничке имовине, какав је, на пример, случај код ортаклука свих добара (лат. *societas omnium bonorum*), од оних који настају ради привређивања, тј. стицања имовинске користи. Вид. Милена Полојац, „Подела добити и губитка међу ортацима – римско право и модерна решења“, *Анали Правној факултету у Београду*, бр. 2/2005, стр. 130, фуснота 1.

62 Најновија монографија о ортаклуку у римском праву (нем. *Societas. Struktur und Typenvielfalt des römischen Gesellschaftsvertrages*), чији је аутор Франц-Штефан Мајлс (нем. *Franz-Stefan Meissel*), аустријски романиста млађе генерације, објављена је 2004. године. Аутор ове монографије у уводу наводи разлоге за истраживање на свеобухватан начин компликованог уговора о ортаклуку у римском праву, а као други разлог наводи актуелност теме. У том контексту, он истиче да су последњих година у немачкој и аустријској правној науци присутна питања и дилеме око ортаклука у позитивном праву, уз заступање става да овај правни институт треба реформисати законски и доктринарно, из разлога што више не задовољава савремене потребе. Вид. Милена Полојац, „Римски *societas* у најновијој литератури“, *Анали Правној факултету у Београду*, бр. 2/2006, стр. 177–178.

Из свега напред изнетог и констатованог, могуће је предложити законско решење за будући Грађански законик Србије, које треба засновати на одређеним поставкама, и то: оно мора бити у интересу ортака и остварења циља ортаклука у савременим условима; не сме да буде искључиво и нееластично, у виду императивне норме; независно од ког приступа се крене из угла упоредноправних решења, мора у себи да садржи диспозитивну норму; треба да узме у обзир само ортаке, а не и пословођу у својству трећег лица.

Понуђена решења у Преднацрту су неадекватна, јер су искључива, нееластична, у виду императивних норми, у себи не садрже диспозитивну норму, нису у интересу ортака и остваривања циља због кога се ортаклук заснива у савременим условима. Због тога је нужно да буду преформулисана. Будуће решења за предметно питање треба ослонити на начело диспозитивности правних норми, као темељно начело на коме почива сам уговор о ортаклуку, а тиме и отклонити постављену дилему творца одредби у Преднацрту. Будућа одредба о награди ортака могла би да се заснива на решењима словеначког законодавца, која би одговорила потребама савремене пословне праксе. То не би било први пут да законодавац иде за потребама стварног живота. На пример, законодавац је тако поступио у Закону о облигационим односима кад је на савремен начин регулисао поједина питања посебног извора облигација – пословодство без налога. То будуће законског решење за предметно питање у нашем праву могло би да иде у следећем правцу: ортак на кога је пренето овлашћење за вођење послова има право на посебну награду за лично уложени труд у вођењу тих послова, ако је тако одређено уговором или одлуком ортаклука. Значи, ортаку би припадало право на награду за његов труд само кад је то његово право споразумно одређено од стране ортака. У супротном, важила би законска претпоставка да ово право ортаку не припада.

XI Право надзора

На основу понуђених решења у Преднацрту, ортаци задржавају право личног надзора над управљањем ортаклуком и у случају кад су поверили пословодство једном или неколицини ортака.⁶³ Македонски законодавац је ово правило уредио следећом формулацијом: „Ортаци који не учествују у управљању имају право надзора“.⁶⁴ Право надзора укључује два основна права: право на извештај о пословима ортаклука и право на увид у пословне књиге и друге исправе. Не допушта се

63 Преднацрт, чл. 846 ст. 1.

64 Закон за облигационите односи (Пречишћен текст), чл. 682 ст. 6.

искључење или ограничење права ортака на лични надзор, тј. такво искључење или ограничење било би без правног дејства, под условом „да се може основано посумњати да послови отаклука нису уредно вођени“.⁶⁵

ХП Одговорност ортака, одузимање овлашћења и отказ пословодства

Ортак који пословоди ортаклуком одговоран је за повреде својих обавеза, односно за штету коју проузрокује ортаклуку. Реч је о правном институту „одговорност за штету“. Ортак се може изузети од ове одговорности само уколико докаже да је штета у пословођењу ортаклуком настала без његове кривице.⁶⁶ Кривица ортака се претпоставља, па је на њему терет доказивања да је штета настала без његове кривице. У праву Македоније ортак је одговоран ортаклуку за штету коју проузрокује намерно и крајњом непажњом.⁶⁷ У правној теорији је изнет став да ортак одговара за све степене кривице, укључујући и одговорност за рад особља којима се користио у обављању посла. Такође, за случај да ортак повери другоме обављање посла, кад за то није био овлашћен, биће одговоран за кривицу трећег лица, у противном само за њен избор.⁶⁸

У одговорност ортака за пословођење укључен је и институт „одговорност за прекорачење налога“, у ком случају поприма својства пословође без налога. Пословођа без налога одговара за причињену штету ортаклуку ако није поступао са пажњом доброг домаћина, односно доброг привредника.

Захтев за накнаду штете може поднети ортаклук, а не појединачно ортак. Одговорност ортака за пословођење не ограничава се само на накнаду штете, већ се може протегнути и на одузимање овлашћења ортаку да води послове ортаклука, укључујући и покретање поступка за искључење ортака из ортаклука.

Правило је да се питање одузимања овлашћења за пословођење у ортаклуку, по начелу диспозиције, првенствено уређује уговором о ортаклуку. За случај да то питање није уређено уговором, успостављена је законска претпоставка одузимања овлашћења за пословођење, кад је овлашћење за управљање ортаклуком пренето на једног или више ортака. Иако законодавац регулише само случај кад је неком ортаку дато

65 Вид. *Zakon o obveznim odnosima* – преčišćeni tekst, чл. 645; *Zakon o obligacionim odnosima ЦГ*, чл. 724; *Преднацрт*, чл. 846.

66 Вид. *Преднацрт*, чл. 851 ст. 1; *Zakon o obveznim odnosima* – преčišćeni tekst, чл. 649 ст. 1; *Zakon o obligacionim odnosima ЦГ*, чл. 728 ст. 1.

67 *Zakon za obligacionite odnosi (Пречистен текст)*, чл. 680.

68 J. Barbić, *нав. дело*, стр. 97.

овлашћење за пословођење ортаклуком, тј. кад није реч о законом прописаном праву свих ортака да пословоде ортаклуком, у правној теорији је изнето мишљење да би могућност одузимања овлашћења ортаку требало протегнути и на ову ситуацију.⁶⁹

За одузимање овлашћења за пословођење законодавац захтева доношење једногласне одлуке осталих ортака. Да би таква одлука била пуноважна, нужно је да буде заснована на једном од законом одређених разлога, тј. да буде донета: 1) због грубе повреде поверене дужности, 2) због неспособности за успешно вођење послова или 3) због других важних разлога.⁷⁰ Суд у сваком конкретном случају оцењује који су то „други важни разлози“. У Скици професора Константиновића ово питање се регулише лапидарном одредбом: „Пословођа удружења може бити опозван само једногласном одлуком свих удруженика, изузев кад за опозивање постоје озбиљни узроци“.⁷¹ Након одузимања овлашћења неком од ортака, за пословођење ортаклуком овлашћени су преостали ортаци.

Ортаку је дато право да може отказати поверено му управљање ортаклуком, али под условом да за то има оправдан разлог. Предвиђено је да се на овај правни институт сходно примењују одредбе о налогу које се односе на отказ налогопримца.⁷² У Скици професора Константиновића ово правило је формулисано на следећи начин: „кад је за пословођу одређен један од удруженика, он не може дати оставку без основаних разлога, иначе ће одговарати за штету“.⁷³ На позицијама Скице стоји и македонски законодавац.⁷⁴ Међутим, и у овом случају правило о отказу пословодства као могућност треба протегнути и на ортаке који су законом овлашћени за заједничко пословођење.

ХIII Уместо закључка

Имајући у виду да је у привреди Србије после Другог светског рата по први пут успостављена „слобода предузетништва“⁷⁵ Уставом

69 J. Barbić, *нав. дело*, стр. 97.

70 Вид. *Zakon o obveznim odnosima – prečišćeni tekst*, чл. 646 ст. 1; *Zakon o obligacionim odnosima ЦГ*, чл. 725 ст. 1; *Преднацрт*, чл. 847.

71 М. Константиновић, *нав. дело*, чл. 606 ст. 1.

72 Вид. *Zakon o obveznim odnosima – prečišćeni tekst*, чл. 646 ст. 2-3; *Zakon o obligacionim odnosima ЦГ*, чл. 725 ст. 2-3; *Преднацрт*, чл. 848.

73 М. Константиновић, *нав. дело*, чл. 606 ст. 2.

74 „Кад је за пословођу одређен један од ортака, он не може дати оставку без оправданих разлога, у супротном случају ће одговарати за штету“. *Zakon za obligacionite односи (Пречистен текст)*, чл. 682 ст. 8.

75 Устав Републике Србије (*Сл. гласник РС*, бр. 98/2006 и 113/2006), чл. 82 и 83.

Републике Србије (2006. године), то ће регулисање уговора о ортаклуку у будућем Грађанском закону Србије, свакако, представљати значајну правну претпоставку за реализацију наведене уставне слободе у пословној пракси. Регулисање уговора о ортаклуку у праву Србије биће од значаја, с једне стране, за област грађанског права, а с друге стране, још више за област пословног права.

Треба имати у виду да је уговор о оснивању привредног друштва у крајњем случају једна врста уговора о ортаклуку. У XIX веку је била широко заступљена тзв. уговорна теорија о привредним друштвима, али је касније она напуштена, јер није могла да одговори потребама савременог начина привређивања који је почивао на масовној тржишној производњи. Међутим, кад је реч о односима који се успостављају између оснивача привредног друштва, у периоду од закључења уговора о оснивању друштва па до његовог конституисања (тзв. преддруштво, односно друштво у оснивању), максимално долазе до изражаја правила уговора о ортаклуку, укључујући и општа правила уговорног права. У историјском контексту, на основу уговора о ортаклуку су настала друштва лица, независно од њиховог правног облика.

У савременим условима се правила уговора о ортаклуку супсидијарно примењују на сва друштва лица, посебно у оним правним системима у којима друштва лица немају правни субјективитет, на пример, у немачком праву. Штавише, еластичност уговора о ортаклуку омогућава да се користи за уређење одређених пословних подухвата у најразличитијим областима делатности. Како се запажа у правној теорији, иако је уговор о ортаклуку најстарији правни облик, он није изгубио своју привлачност. Штавише, све је више савремених пословних конструкција које је тешко замислити без примене правила о ортаклуку.⁷⁶ Регулисањем уговора о ортаклуку у будућем Грађанском закону Србије створиће се јасан правни оквир за бројне уговорне институте чија се грађанскоправна природа налази у наведеном правном послу (конзорцијум, заједничко улагање, уговор о заједничком извођењу одређеног посла, уговор о оснивању привредног друштва и др.).⁷⁷

76 J. Barbić, *нав. дело*, стр. 35.

77 М. Васиљевић, *нав. дело*, стр. 49.

Ljubiša DABIĆ, PhD

Professor at the Faculty of Economy University of Belgrade

MANAGEMENT AND REPRESENTATION OF PARTNERSHIPS (MANAGEMENT OF PARTNERSHIP)

Summary

In this paper the author examines some of the theoretical aspects of governance of partnership, with the intention that the results of this research contribute to the legal regulation of the partnership in the future Civil Code of the Republic of Serbia. Focus is on the following issues: the concept, the nature of law and scope of management; types of management (joint and individual management); internal and external relationship between partners, i.e. the relationship between the management and representation; rights and obligations of the partners in the management; the legal basis for the management and representation and decision-making in a partnership.

In this way, the author seeks to contribute to providing answers to some of the issues that are of importance for the legislation (eg. whether in the Draft of Civil Code of Serbia should make a clearer distinction between the managing and representation in relation to the partnership; if we need to specially deal with issue of the management of partnership in the case that manager is not designated, based on solutions from the Draft of prof. M. Konstantinović and other).

Furthermore, with the deep interest paper analyzes also the question of whether the partner, who manages the partnership is entitled to special compensation for personal effort in conducting these operations. The author deals with some other issues in the context of management of partnership, (eg. prohibition of competition, accountability, compensation and rewards, the right to monitor, etc.), primarily for the reason of the research of the subject matter in a comprehensive manner.

Key words: *partnership, management and representation, Draft of Civil Code of Serbia.*